

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2025-602

10.6.2025

Tryg Forsikring NUF

Rettshjelp

Tvist om lånebedrageri – 82 parter – én eller flere tvister.

Sikrede (totalt 82 skadelidte parter, hvorav 47 privatpersoner) ble rammet av et lånebedrageri begått av advokat X, og rettet krav under ansvarsforsikringen og sikkerhetsstillelsen til X og advokatfirma Y. Foretaket bekreftet rettshjelpdekning, men mente det forelå én tvist som gav partene rett til en samlet forsikringssum på kr 250 000. Foretaket la til grunn at forsikringssummen skulle deles på de 82 partene. Foretaket anførte bl.a. at det ikke var ført bevis for at sikredes krav hadde så store individuelle forskjeller fra de øvrige saksøkerne, at den måtte vurderes som en individuell tvist. Sikrede anførte at det forelå separate tvister og viste til at det faktiske og rettslige grunnlaget for erstatningskravet ikke var det samme, at det var stor tidsmessig forskjell mellom flere av kravene, og at tapene var ulike. I tillegg måtte det legges vesentlig vekt på at det var tale om 82 ulike skadelidte. Nemnda kom til at forskjellene mellom de individuelle kravene var såpass vesentlige at hvert krav måtte regnes som én enkelt tvist. Nemnda viste i den forbindelse blant annet til at en vurdering av den enkeltes potensielle medvirkning, ville innebære en individuell vurdering av hver enkelt skadelidtes konkrete situasjon.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om erstatning for utgifter til rettshjelp i tvist med flere parter på sikredes side og spørsmålet om det foreligger én eller flere tvister.

Krav om dekning for rettshjelputgifter er reist fra en rekke personer som er rammet av bedrageri begått av advokat X. Selve bedragerisaken dreier seg om totalt 82 skadelidte parter, hvorav 47 er privatpersoner. H advokatfirma representerer 16 av privatpersonene. Én av disse privatpersonene («sikrede») har en innboforsikring med rettshjelpdekning i Tryg Forsikring NUF («foretaket»). De resterende partene er representert ved advokatfirmaet S.

Sikredes rettshjelpforsikring har bl.a. følgende vilkår:

7.4 Tilfeller som kan gi rett til erstatning

Tvist

(...)

En sak som består av flere individuelle tvistegrunnlag regnes som én tvist. En tvist anses ikke for å være flere tvister selv om saken består av flere individuelle spørsmål som fremmes i flere saker. Spørsmål om det er en eller flere tvister avgjøres etter en helhetsvurdering.

(...)

7.6 Slik beregnes erstatningen

Erstatningen beregnes etter reglene nedenfor. Forsikringsavtaleloven paragraf 6-1 gjelder ikke.

Forsikringssum

Den samlede erstatning ved hver tvist er inntil 100.000 kroner. I de tilfeller det er tre eller flere parter på sikredes side utvides den samlede forsikringssummen til 250.000 kroner.

Den samlede erstatning ved hver tvist er begrenset til forsikringssummen selv om det er flere parter på samme side. Dette gjelder også om partene har tegnet forsikring i ulike forsikringsselskaper.

X var advokat og partner i advokatfirmaet Y frem til 1.1.24, og deretter advokat i eget enkeltpersonforetak.

Bedrageriene gikk i all hovedsak ut på at X tilbød personer og selskaper å låne ut penger mot gode rentebetingelser. Lånet skulle være uten risiko som følge av innteståelseserklæringer fra Y, sikkerhetsstillelser og advokatfirmaets ansvarsforsikring. Lånene var imidlertid fiktive, og pengene ble ikke plassert noe sted.

Sikrede har rettet krav under X og Ys forsikringer og sikkerhetsstillelse i Gjensidige Forsikring ASA («Gjensidige»). Sikrede tok ut stevning 15.11.24.

Foretaket har innvilget rettshjelpdekning, men mener det foreligger én tvist som gir partene rett til en samlet forsikringssum på kr 250 000. Foretaket har lagt til grunn at forsikringssummen skal deles på de 82 partene i tvisten, hvilket gir sikrede kr 3 049 i erstatning.

Sikrede anfører at hver part må ha krav på individuell rettshjelpdekning.

Det faktiske og rettslige grunnlaget for erstatningskravet er ikke det samme, det er stor tidsmessig forskjell mellom flere av kravene, og tapene er ulike. Det må i tillegg legges vesentlig vekt på at det er tale om 82 ulike skadelidte.

Det er snakk om 82 individuelle avtaler med X/Y, og verken innteståelseserklæringer, låneavtaler eller øvrig korrespondanse med X/Y er identiske. Rentesatsen er noe ulik, noen innteståelseserklæringer er signert av X, men andre er signert av en annen partner i Y.

Avtalene og innteståelseserklæringene er inngått og avgitt på ulike tidspunkt. Tidsperioden det er tale om strekker seg fra 2009 til og med 2024.

Det faktiske grunnlaget for erstatningskravene er ulikt i den forstand at det kan anføres at Y – på et gitt tidspunkt – burde ha oppdaget og stanset Xs lånevirkksomhet og bedrageri. Foreløpig har Y bare erkjent at de rent faktisk ble oppmerksomme på lånevirkkomsten i 2022.

Det er ulikheter i det rettslige grunnlaget, ved at flere av de skadelidte kan begrunne sine erstatningskrav ikke bare ved å vise til Xs forsettlige handlinger, men også uaktsomme handlinger begått av øvrige ansatte i Y. Dette er handlinger begått på ulike tidspunkt, og uaktsomheten kan potensielt strekke seg mye lengre tilbake enn til 2022. Det vil i så fall være tale om ulike uaktsomme handlinger og/eller unnlater seg begått av flere ulike ansatte, og som får ulik betydning for de skadelidte alt ettersom på hvilket tidspunkt avtalene er blitt inngått.

Gjensidige har anført reduksjon i erstatningen pga. skadelidtes medvirkning, hvilket beror på en individuell vurdering av hver enkelt skadelidtes konkrete situasjon. Dette betyr at det må gjøres 82 individuelle vurderinger, der det må ses hen til den enkeltes bakgrunn og erfaring, hvordan avtalen kom i stand, hvilke bankkontoer som ble benyttet i forbindelse med innbetaling av lånebeløp og renter, om man tidligere hadde fått tilbakebetalt hovedstolen når man ba om det, om øvrige ansatte i Y var involvert på noe tidspunkt for eksempel ved utbetaling av renter osv.

Antall skadelidte er av stor betydning, jf. eksempelvis **FinKN 2019-262** og **2019-249**, hvor det ble vektlagt at antall parter var 42. I nåværende sak er det omtrent dobbelt så mange parter, slik at de individuelle trekkene skal vektlegges i større grad i henhold til nemndspraksis.

Alternativt bes det om en skjønnsmessig fastsettelse av forsikringssummen, idet forsikringsdekningen i realiteten blir helt illusorisk om foretakets standpunkt skal legges til grunn. Dette vil være svært urimelig og i strid med avtaleloven § 36. Det vises i den forbindelse til at Gjensidige har anmodet tingretten om at det skal settes av ti–tolv uker til rettsaken. Dette gjelder selv om man legger til grunn de sikredes forslag om å dele opp saken, slik at det i første omgang gjennomføres en rettsak på fem dager som handler om ansvarsgrunnlag og forsikringsdekning.

Forsikringsforetaket avviser ytterligere ansvar og anfører at det foreligger én tvist.

Det følger av vilkårenes pkt. 7.4 at en tvist anses som én tvist selv om den består av flere individuelle tvistegrunnlag. Videre at en tvist ikke anses som flere tvister selv om saken består av flere individuelle tvistegrunnlag som fremmes i flere saker. Utover dette skal spørsmålet om én eller flere tvister avgjøres etter en helhetsvurdering.

Tvistetemaet i stevningen er formulert slik: «i all hovedsak om (Y) kan holdes ansvarlig for (Xs) handlinger i medhold av skadeerstatningsloven (skl) § 2-1, og om – eventuelt i hvilken grad – ansvar er dekket av (X) eller (Ys) forsikringer hos Gjensidige» De grunnleggende juridiske problemstillingene fremstår dermed som felles. Hvis saken deles i tråd med saksøkers anmodning, skal det først tas stilling til «erstatningsansvar og forsikringsdekning».

Det er ikke ført bevis for at sikredes krav har så store individuelle forskjeller fra de øvrige saksøkerne, at den må vurderes som en individuell tvist. Hvorvidt dette vil stille seg annerledes ifm. en evt. utmåling kan foretaket på nåværende tidspunkt ikke ta stilling til. Et element av individuell utmåling er ikke tilstrekkelig til at sikredes krav skal anses som egen tvist, jf. eksempelvis FinKN 2022-516. Det er uansett ikke avklart hvor mange parter som har rettshjelpdekning, noe som er et viktig moment i vurderingen.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om det foreligger én eller flere tvister.

Foretaket mener det foreligger én tvist med flere parter på sikredes side og har utvidet forsikringssummen til kr 250 000. Foretaket har fordelt denne forsikringssummen på 82 parter, men har bedt opplyst hvor mange av partene som har rettshjelpdekning. Sikrede anfører at det foreligger én tvist for hver part i saken.

Sikredes forsikring omfatter «tvist», som foreligger når et krav blir bestridt. Det følger videre av pkt. 7.4 Tilfeller som kan gi rett til erstatning at:

En sak som består av flere individuelle tvistegrunnlag regnes som én tvist. En tvist anses ikke for å være flere tvister selv om saken består av flere individuelle spørsmål som fremmes i flere saker. Spørsmål om det er en eller flere tvister avgjøres etter en helhetsvurdering.

Ifølge den første setningen regnes en sak med «flere individuelle tvistegrunnlag» som én tvist, men det er uklart om dette gjelder forskjellige tvistegrunnlag for samme part, eller også for flere parter. Andre setning gir lite veiledning her. Det er ikke en sak med «flere individuelle spørsmål som fremmes i flere saker», men en lang rekke krav som fremmes i samme eller flere saker. Tredje setning henviser til en helhetsvurdering, men det er uklart hva denne vurderingen skal bygge på.

Definisjonen av tvist som «krav som blir bestridt» tilsier i utgangspunktet at hvert krav må behandles for seg. Samtidig sier vilkårene at:

Den samlede erstatning ved hver tvist er inntil 100.000 kroner. I de tilfeller det er tre eller flere parter på sikredes side utvides den samlede forsikringssummen til 250.000 kroner.

Den samlede erstatning ved hver tvist er begrenset til forsikringssummen selv om det er flere parter på samme side. Dette gjelder også om partene har tegnet forsikring i ulike forsikringsselskaper.

Dette betyr at det kan regnes som én tvist selv om det er flere parter på sikredes side, altså slik at det er flere sikrede som reiser hvert sitt krav som alle bestrides. Man kan derfor ikke uten videre legge til grunn at hvert bestridte krav utgjør én tvist, men det er uklart når flere parter med hvert sitt bestridte krav utgjør samme tvist og når dette utgjør én tvist. Klausulen angir ikke noe maksimum antall parter som kan være del av samme tvist, men forsikringssummen økes til kr 250 000 om det er tre eller flere parter på sikredes side i saken. Poenget synes derfor å være at økningen i rettshjelputgifter per sikrede reduseres etter hvert som antallet sikrede øker i samme tvist. Dette tilsier at det sentrale er hvor like tvistene er: med større individuelle forskjeller vil det også påløpe ekstra utgifter for den enkelte tvist. Dette stemmer med nemndspraksis om grensen mellom én og flere tvister, jf. nedenfor. Nemnda legger til grunn at det er en tilsvarende helhetsvurdering pkt. 7.4 refererer til, men dette fremgår ikke klart av ordlyden. En slik tilnærming gir imidlertid ikke grunnlag for å dele sakskomplekset i 82 tvister fordi dette tallet inkluderer selskaper uten rettshjelpforsikring.

Langvarig nemndspraksis har lagt til grunn at grensen mellom én og flere tvister må trekkes etter en helhetsvurdering hvor relevante momenter bl.a. er antallet parter, likheten i det faktiske og rettslige grunnlaget, den tidsmessige nærheten mellom sakene og om det dreier seg om det samme tapet, jf. bl.a. FinKN 2025-351 og 2019-246.

De skadelidte har rettet krav om erstatning under forsikringsavtaler tegnet for X og Y i Gjensidige. Påstanden er at Gjensidige er ansvarlig for lånebedragerier foretatt av X under sikkerhetsordningen, mens Y er ansvarlig for de sikredes tap etter skl. § 2-1, evt. også på grunnlag av egen uaktsomhet fordi Y burde ha stanset bedrageriene. Det er derfor likhet i de rettslige grunnlagene i den forstand at det er samme hjemmel som anføres, men hjemmelen er knyttet til en lang rekke handlinger eller unnlatelser som medfører at det må foretas selvstendige rettslige vurderinger knyttet til bruken av hjemlene. Subsumsjonen vil derfor ha individuelle elementer.

I nemndspraksis er felles erstatningskrav fra flere skadelidte mot samme skadevolder regnet som én tvist, jf. FinKN 2023-370, med videre henvisninger. Men i disse sakene har det dreiet seg om en skadevoldende handling som har rammet flere skadelidte samtidig eller parallelt.

Aktsomhetsvurderingen vil derfor være felles. I dette tilfelle dreier det seg ikke om en skadevoldende handling, men om en rekke bedragerier med individuelle preg og hvor spørsmålet om ansvar for Y heller ikke nødvendigvis er sammenfallende for alle sakene.

Nemnda har imidlertid også akseptert ulikheter i det rettslige grunnlaget, dersom de faktiske og rettslige problemstillingene i hovedsak er sammenfallende, jf. FinKN 2017-486 hvor fire sameiere var i tvist mot felles utbygger, og enkelte av mangelskravene kun gjaldt en eller flere av sameierne. I denne saken hadde vilkårene imidlertid en annen ordlyd:

selv om saken består av flere spørsmål vil dette ikke nødvendigvis være å anse som flere tvister. Det samme gjelder dersom det er flere parter på samme side. Det regnes som én tvist dersom den baserer seg på vesentlig samme hendelser eller omstendigheter. Videre regnes det som én tvist dersom de faktiske og rettslige problemstillinger i hovedsak er sammenfallende for alle partene eller om kravene bygger på de samme søksmålsgrunner. En tvist er ikke å anse som flere individuelle spørsmål som fremmes i flere saksanlegg.

Dette vilkåret gir et helt annet grunnlag for en helhetsvurdering enn vilkårene her som i liten utstrekning belyser når flere bestridte krav fra flere sikrede/partner utgjør en tvist. Nemnda mener den knappe ordlyden og definisjonen av tvistebegrepet her setter strammere grenser for hva som ligger i en tvist enn klausulen i FinKN 2017-486.

Det faktiske grunnlaget er likt i den forstand at alle de skadelidte synes å ha vært utsatt for et lånebedrageri hvor X i all hovedsak har benyttet en tilsynelatende lik fremgangsmåte. Ut fra det opplyste ble det brukt standardiserte låneavtaler. Nemnda viser til pkt. 2.3 i stevningen:

Vilkårene i tvisteloven § 15-2 er også oppfylt da saken gjelder en rekke bedragerier utført av samme person, i samme advokatfirma, på lignende måte. Alle kravene reiser også samme spørsmål knyttet til dekningen under de samme poliser, slik at vilkåret om nærhet i sammenheng mellom kravene også er oppfylt.

Vilkårene for subjektiv kumulasjon av alle Långivernes krav er dermed oppfylt.

Det er likevel faktiske forskjeller mht. hvordan de ulike skadelidte kom i kontakt med X. Noen låntakere var i et etablert klientforhold med X da lånet ble gitt, mens andre ble kontaktet av X uten et forutgående klientforhold. Kommunikasjonen mellom X og de skadelidte i forkant av de inngåtte låneavtalene varierer også mht. omfang og innhold slik dette er beskrevet. Dette får særlig betydning i forhold til spørsmålet om skadelidtes medvirkning, jf. nedenfor. Enkelte av inneståelseserklæringene er dessuten signert av en annen partner i Y.

Selv om bedrageriene er gjennomført over en tidsperiode på ca. ni år, er det nærhet i tid mht. kravene fordi de ble reist etter at bedrageriene ble avdekket. Det forhold at kravene fremmes i en felles sak for domstolene, tilsier også at kravene har nær tidsmessig sammenheng. På den annen side fremstår denne nærheten i tid som nokså tilfeldig fordi den ble utløst av dødsfallet til advokaten. Tapene ville ellers kunne oppstå på helt forskjellig tidspunkt.

Det dreier seg heller ikke om samme tap, men om individuelle tap hos den enkelte skadelidte. Dette taler isolert sett for at det dreier seg om flere tvister. I nemndspraksis er det likevel lagt til grunn at individuelle utmålingsmomenter alene ikke er tilstrekkelig til at det dreier seg om flere tvister, jf. bl.a. FinKN 2023-364 med ytterligere henvisninger, men kan tillegges større vekt hvis det er tale om et større antall parter, jf. FinKN 2019-246 m.fl.:

Det spesielle ved nærværende sak er at det dreier seg om en kombinasjon av individuelle trekk ved det faktiske og rettslige grunnlaget for grupper av festerne, individuell verdsetting som bl.a. forutsetter 42 takster og individuell befarng for de 31 festerne som ikke inngikk forlik, og et langt større antall sikrede enn i tidligere saker. Selv om forholdet mellom felleskostnader og individuelle kostnader ikke er klarlagt, må det legges til grunn at omfanget av de individuelle kostnadene øker med antallet sikrede. Det er derfor større grunn til å tillegge individuelle utmålingselementer vekt for grensen mellom én og flere tvister hvor det er mange sikrede enn hvor det er en mer begrenset gruppe. Under tvil mener derfor flertallet at de individuelle trekkene i dette tilfellet er såpass omfattende at de må føre til at det dreier seg om 42 tvister.

På tidspunktet saken ble klaget inn til Finansklagenemnda var det 82 parter på sikredes side, og dermed nesten dobbelt så mange parter som i FinKN 2019-246. Dette taler klart mot foretakets anførsel om en tvist i denne saken. Men selv om man begrenser antallet til 47 privatpersoner med rettshjelpdekning, vil antallet parter på sikredes side tilsi at de individuelle forskjellene skal tillegges en større vekt i helhetsvurderingen.

Gjensidige viser i sitt tilsvaer til at det kan være behov for opp mot 100 vitneforklaringer, selv om en effektiv saksforberedelse kan redusere behovet for antall vitner betraktelig. Gjensidige har likevel bedt om at det settes av til sammen ti–tolv uker til hovedforhandlingen. Nemnda viser for øvrig til pkt. 2.6 i stevningen:

Saken gjelder et betydelig antall lån fra et betydelig antall lånegivere, som har blitt utsatt for bedragerier av (X) på ulike måter. Långiverne har lidt individuelle tap, og kalkulering av dette må gjøres individuelt. Utmålingen av de individuelle tapene krever bevisføring av subjektive forhold hos hver enkelt Långiver i forbindelse med saken. Dette vil medføre omfattende dokument- og vitnebevis.

Det betydelige behovet for bevisføring taler for at det er gode grunner til at de individuelle utmålingselementene må vektlegges i større grad hensett antall parter i tvisten, jf. nemndas vurderinger i FinKN 2019-246. Gjensidige har i tilsvaret dessuten anført at saksøkerne må bære

hele eller deler av tapet sitt selv grunnet medvirkning. En vurdering av den enkeltes potensielle medvirkning vil innebære en individuell vurdering av hver enkelt skadelidtes konkrete situasjon.

Nemnda mener etter dette at en samlet vurdering av forskjellene og likhetene mellom de individuelle kravene tilsier at forskjellene er såpass vesentlige at hvert krav må regnes som én enkelt tvist. Sikrede har derfor krav på en forsikringssum på kr 100 000.

Foretaket har i forbindelse med nemndsbehandlingen vist til at deres subsidiære anførsel ikke var kommet med i sammendraget. Nemnda forstår det slik at denne subsidiære anførselen først ble fremmet i foretakets svar på sekretariatets vurdering av saken, og gjelder unntaket for tvist knyttet til yrke eller erverv med referanse til FinKN 2025-291 og 2025-292, som gjelder samme sakskompleks. Nemnda kan ikke se at anførselen er kommentert av sikrede, og foretaket har heller ikke fremlagt opplysninger om sikredes utlånsavtaler med X, sikredes yrke eller sikredes økonomiske situasjon og aktivitet som er nødvendige for å ta stilling til om tvisten har sammenheng med sikredes yrke eller erverv. Nemnda har derfor ikke grunnlag for å ta stilling til dette spørsmålet.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Sikrede gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Lars Barnholdt (bransjerepresentant) og Alexander Venås (forbrukerrepresentant).